

Miorița

Ion Vanghele

Vorbind despre “Miorița” domnul Adrian Fochi ajungea la o concluzie surprinzătoare:

“Ceea ce cunoaștem (despre balada Miorița) e foarte puțin și mai ales puțin concludent. Dar mai știm cu precizie ceva și anume că nu vom putea ști niciodată o sumă de fapte esențiale legate de viața textului și de valoarea sa. Cu fiecare zi care trece, ne îndepărtăm tot mai mult de posibilitatea de a înțelege textul, pentru că mărim distanța dintre noi și mesajul piesei.”

O părere asemănătoare, va exprima și domnul Nicolae Boboc în “Motivul premioritic în lumea colindelor” (pag. 9):

“Variantele transilvănene ale colindei, de astă dată în număr impresionant, au avut darul să atragă atenția asupra tainelor mioritice, aici și mai de neînțeles decât în baladă. Ceea ce apărea acolo cu oarecare claritate, aici devenea izvor de noi întrebări, multe dintre ele atât de enigmatice, încât cu greu li se va putea da vreodată un răspuns unanim acceptabil”.

Nici doamna Mioara Călușiță Alecu (“Zamolxis” pag 91), nu este străină de astfel de opinii.

“Este probabil, – spune domnia sa – că prestigiul și vitalitatea “Mioriței”, se datoresc unui mesaj mitic pe care îl conține. Despre aceasta, ca și despre divinitate, se poate spune doar că există, fără să poată fi descifrat.”

Ne găsim, în fața unei probleme incitante: Să fie balada Miorița și Miorița-colind inabordabile? Sau, metodele folosite de cercetare în acest caz, valabile în anumite situații, se dovedesc necorespunzătoare exigențelor științifice în momentul de față?

Pentru a simplifica puțin lucrurile, trebuie să vă spunem că am identificat în structura baladei, trei straturi arhaice, acestea ducând, fiecare la rândul său, către semnele profane și scripturale de unde se nasc mesajele ascunse ale Mioriței.

În cartea “Legende populare geografice” (pag. 48), există o legendă intitulată “Izvorul din Valea Posăgii”. Rezumatul acesteia, este următorul: “Un cioban, iubește o fată. Neavând bani și trebuind să-și facă o condiție pentru a-și întreține viitoarea familie, ciobanul pleacă în lume. La întoarcerea acasă, după un timp oarecare, ciobanul descoperă că frumoasa păstoriță murise între timp, de dorul iubitului plecat. “Ciobanul – continuă legenda – și-a făcut un fluier și cânta seara la mormânt doine atât de înduioșătoare și de jalnice, de țî se rupea inima ascultându-le. Iar în urmă, n-a mai putut purta durerea ce-i apăsa sufletul chinuit și de dor și de bănat, s-a împietrit, s-a schimbat în stană de piatră, care și azi scoate gemete dureroase și varsă lacrimi pentru iubita pierdută.”

O întâmplare asemănătoare se povestește și despre Baba Dochia. Astfel în “Datini și eresuri populare la sfârșitul sec. al XIX-lea”, aflăm că atât ea cât și caprele ei au înghețat:

“...a înghețat de ger, cu capre cu tot și s-a prefăcut în stană de piatră. Din trupul ei se zice că izvorăște primul izvor al gârlei Cerna”.

Iată însă o legendă și mai interesantă:

“Pe Ceahlău, e o grupă de stânci ce seamănă cu o turmă de oi și un păstor. Un cioban avea o turmă; o oaie se îmbolnăvește și el a sângerat-o. Un vultur a răpit-o și ea a căzut într-o prăpastie. Celelalte oi s-au aruncat și ele în acea prăpastie, iar ciobanul după ele. Toți s-au prefăcut în stâncile ce se văd.”

Un alt exemplu îl găsim în “Folclorul de iarnă, ziorile și poezia păstorească” – a domnului Octavian Buhociu (pag. 291):

“O găleată o umplea,

Stan de piatră se făcea
Oile și mioarele
Se făcură pietricele
Iară câinii atât au bătut
Pân' bucium s-au făcut.”

În acest cântec, care circula pe la 1884, aflăm că un păstor, ca urmare a blestemului de fată s-a preschimbât în piatră.

Frecvența asociere dintre oameni și piatră dincolo de explicațiile etiologice, ne duce cu gândul la “menhiri”.

Menhir este un cuvânt de origine bretonă însemnând “Men – piatră” și “Hir – lungă”; cu dimensiuni mergând până la 20m înălțime, având funcționalitatea de a păzi mormintele împotriva fiarelor sălbatice și hoților dar și împotriva morții totale. La munte, gropile pentru mormânt nu puteau fi săpate în piatră dură prea adânc. Din această cauză, peste mormânt se așeza o lespede de piatră sau un menhir. Menhirul mai posedă o funcție interesantă și anume, permitea sufletului celui răposat să pătrundă în ea, fapt pentru care, piatra se însuflețea, devenea vie.

Din această perspectivă găsim ceva extrem de interesant în Dicționarul Biblic, cu privire la apostolul Petru:

“Petru (lat. Petrus), în grecește Petros, înseamnă “piatră”, “stâncă”.

Termen corespondent în aramaică Kephá iar în franceză “Pierre”.

Interpretarea cuvintelor din Biblie: “Tu ești Petru și pe această piatră...” este furnizată de apostolul însuși. Nu există decât o piatră fundamentală: Cristosul. Credincioșii sunt niște “pietre vii” care vin să se adauge acestui mic fundament, iar Petru, cel dintâi confesor al numelui lui Isus, a fost prima dintre aceste pietre individuale”.

Într-o Mioriță colind, găsim:

“Colo sus, în vârful de munte
Hai linu-i, linu-i, Doamne,
Grea turmă de oi se-nvârte.
Dar la turmă,
Cine umblă?
Umblă trei frați, frățiori.”

Observăm de la bun început, câteva lucruri interesante. Se vorbește despre ”un vârful de munte”, despre “o turmă grea”, despre “trei frați frățiori”. O altă colindă, vine și ne atrage atenția în mod deosebit asupra unui singur frățior:

“Unu-i mai micuțu
Și doi mai mărișori.”

sau...

“Unu-i mai strinuț
Ce-l cheamă Pătruț...”

Domnul Nicolae Boboc avea dreptate când afirma (pag. 25):

“În ciuda unor deosebiri ce țin de locul, timpul când se desfășoară acțiunea, de numărul persoanelor (în unele variante putând fi mai mare sau chiar redus la două) se observă și multe și importante puncte comune:

Întotdeauna este vorba de ciobani și anume de ciobani tineri, ei sunt mereu frați, fie veri primari, fie frați de cruce; (ori frate de cruce, – nota noastră – poate să fie și o referire la credința împărtășită de aceștia) între ei se găsește întotdeauna unul care este remarcat în mod deosebit și care, de obicei, întrunește mai multe atribute; e mai mic, mai voinic, mai străin, mai singur, mai frumușel, are ruma cea mai mare.”

Deci pe un anumit munte, care în cadrul colindelor nu este numit, există o grupare megalitică alcătuită din trei menhire (pietre sau stânci) din care două sunt mai mari, mai înalte, iar alta, mai izolată de acestea, este mai mică, dar voinică.

Și fără să vrem ne amintim de trei lucruri:

1) În Noul Testament (Evangelia după Matei), putem citi legat de moartea lui Isus:

“Atunci, au fost răstigniți împreună cu El, doi tâlhari, unul de-a dreapta și altul de-a stânga”.

2) Ciobănașul nu este un personaj simplu. El este un personaj mitologic, care însă se rupe de taină apărând în toată lumina și măreția sa:

“Pe cel câmp verde-nflorit

Holerunda, lerul Doamne

Paște-mi o turmă de oi

Dar la oi cine-mi ședea,

Ședea-mi Zeul Dumnezeu

Și-i ședea pe un buciumaș

Și-mi zicea-ntr-un fluieraș

Cum îi zice

Oi îmi strânge,

Cum îi trage,

Oi întoarce,

ș.a.m.d...

3) Într-o colindă a lui N. Densușianu, îl vom regăsi din nou pe Dumnezeu de data aceasta, închis într-un stâlp de piatră:

“Sus la Cheia raiului

Bună ceată mi-e adunată

Tot de sfinți

de-aceia sfinți,

Și-mi citeau

prooroceau,

Și-mi citeau de Dumnezeu

Și pe Dumnezeu nu-l știu.

Iar Ion,

Sunt Ion,

Din gură așa grăia:

- Voi citiți

proorociți

Și-mi citiți de Dumnzeu

Și pe Dumnezeu nu-l știți

Iar eu viu și bine-l știu:

Jos la cheia raiului

În stâlp de chiatră mie'ncheiat

D'unde sfinții c'auzea

Ei săltară

și zburară

Sus mai sus se ridicară

Cu norii se-amestecară

Jos, mai jos că se lăsa

Pe stâlp de chiatră cădea.

Când acolo c-ajungea

Cărți în brațe că-și lua

Și citea,
proorocea.
De trei zile și trei nopți,
Stâlp de chiatră-n patru crapă,
Iată Dumnezeu că scapă.

D. O. Cepraga, legat de acest colind spunea:

“Imaginea simbolică prin care Învierea prinde formă, în colinde, este cea a unui mare bloc de piatră, în interiorul căruia este închis Isus, ipostază a mormântului în care a fost pus corpul Mântuitorului după ce a fost dat jos de pe cruce.”

Are dreptate domnul Cepraga? Citim în Evanghelia după Matei (cap. 28; vers 2-3; 5-6):

“Și iată că s-a făcut un mare cutremur de pământ; căci un înger al Domnului s-a pogorât din cer, a prăvălit piatra de la ușa mormântului și a șezut pe ea.

Înfățișarea lui era ca fulgerul și îmbrăcămintea lui albă ca zăpada.

/.../

Îngerul a luat cuvântul și a zis femeilor: Nu vă temeți; căci știu că voi cătați pe Isus, care a fost răstignit.

Nu este aici; a înviat după cum zisese.”

Această temere a învierii lui Isus o aveau și preoții cei mari și fariseii când s-au dus la Pilat și i-au zis:

“Doamne, ne-am adus aminte că înșelătorul acela pe când era încă în viață, a zis: “După trei zile voi învia.”

Neobținând pază de la Pilat,

“Ei au plecat și au întărit (sigilat) mormântul, pecetluind piatra și punând strajă.”

Crăparea pietrei în patru, este de fapt semnul crucii, semnul întregii creștinătăți.

*

Pe urmă, citind balada, am considerat că nu este vorba de un singur complex megalitic ci de trei complexe separate, respectiv în Moldova, Vrancea și Muntenia, acesta din urmă, fiind cel legat de muntele Ceahlău.

Pe parcursul citirii și interpretării Miorițelor colind și ale variantelor Baladei Miorița, am observat că dincolo de ipoteza menhirelor, o serie de elemente din acest mit se regăsesc în scrierile sapiențiale ale Vechiului și respectiv Noului Testament, ceea ce ne face să tragem concluzia că balada Miorița este un apocrif Biblic. În afara mesajului profan aparținând civilizației pietrei – poate și de influență celtă, care nu poate fi respins în totalitate chiar dacă ipoteza nu poate explica Miorița de la un cap la celălalt, mai distingem în Miorița, două semne scripturale care le putem stabili în Vechiul Testament și respectiv în Evangheliile Noului Testament.

Vom vorbi acum despre Semnul Scriptural din Vechiul Testament și Miorița. Raționamentul este valabil pentru amândouă situațiile.

Dacă Miorița este un apocrif Biblic, atunci ar trebui să o găsim povestită și în scrierile scripturale, în Biblie. Și iată ce citim în Genesa (Facerea; cap. 37; vers. 12-20):

“Frații lui Iosif se duseseră la Sihem, ca să pască oile tatălui lor. Israel a zis lui Iosif: “Frații tăi pasc oile la Sihem! Vino, căci vreau să te trimit la ei.” “Iată-mă, sunt gata”, a răspuns el. Israel i-a zis: “Du-te, rogu-te și vezi dacă frații tăi sunt sănătoși, și dacă oile sunt bine; și adu-mi vești.”

L-a trimis astfel în valea Hebronului și Iosif a ajuns la Sihem.

Pe când rătăcea pe câmp, l-a întâlnit un om. Omul acela l-a întrebat: ”Ce cauți?” “Caut pe frații mei, a răspuns Iosif; spune-mi te rog, unde pasc ei oile?”

Și omul acela a zis: ”Au plecat de aici; căci i-am auzit spunând: “Haidem la Dotan.”

Iosif s-a dus după frații săi și i-a găsit la Dotan.

Ei l-au zărit de departe și până să se apropie de ei, s-au sfătuit să-l omoare.

Acesta este primul semn scriptural al Baladei Miorița. Din această clipă ne vom strădui să vă arătăm și ultimul semn scriptural, nu înainte de a vă spune câteva lucruri de care trebuie să ținem seamă pentru înțelegerea cât mai corectă a problemei.

Acum câțva timp în urmă, am putut urmări pe PRO-Tv un film legendă care s-a numit “Inelul Nibelungilor”. Potrivit titlului și intențiilor producătorilor, filmul este o prelucrare artistică, după mitologia nordicilor. La început este arătat Siegfried copil, care scapă de la moarte pe apele unui râu, călare pe un buștean. Singura problemă este, că fără nici o intenție, mitul nordic, povestește despre nașterea lui Moise, ascunderea lui într-un sicriu de papură lipit cu smoală și salvarea lui de la moarte de către fata lui Faron – Batia, – nume care apare în mod straniu și în vecinătatea cetății Troia.

Ajuns la curtea regelui Sigurd, Siegfried hotărăște să-i “fure” comoara balaurului Fafnir și după ce-l omoară se scaldă în sângele lui pentru a deveni invulnerabil.

Ori scaldarea lui Siegfried în sângele lui Fafnir, corespundea unui alt episod biblic, și anume, trecerea de către israeliți peste apele despicate ale Mării Roșii. Ceea ce se întâmplă în mitologia nordică se produce și în mitologia noastră. Când Dumnezeu aruncă barda în apele primordiale și în locul acesteia iese un arbore având la rădăcină pe “Nefârtatul”, se uită că gestul a fost făcut de Moise cu toiagul sacru, atunci când l-a îndreptat spre apele Mării Roșii, despiciându-le, făcând posibilă traversarea peste mare “ca pe o cărare în cucuruz”, – cum ni se spune într-o poveste. Exemple de acest fel putem da foarte multe. Ce vrem să spunem cu asta? Că Miorița este într-adevăr o producție autohtonă, frumoasă, de mare sensibilitate, desăvârșită din toate punctele de vedere. Dar motivele care o alcătuiesc, au un caracter universal, pentru că ele se regăsesc în Biblie. Ceea ce oferă credibilitate lui George Coșbuc care spune un lucru simplu: Poporul nu inventează. El restituie... (o seamă de evenimente care la un moment dat se găsesc în memoria noastră afectivă, în subconștientul nostru, că ne-au aparținut cândva și nouă înainte de a ne separa de ceilalți prin limbă și cultură). Nu trebuie să uităm nici o clipă, că din punctul de vedere al religiei, noi suntem creștini ortodocși (de credință dreaptă). Nu suntem nici catolici, nici protestanți, adventiști sau mahomedani. Purtându-l pe Dumnezeu în inima noastră, de ce ar trebui să ne incomodeze faptul că produsele culturii noastre populare vorbesc despre El, procesul de hermetizare și laicizare a textelor apocrife, inducându-ne la un moment dat în eroare și determinându-ne în unele cazuri să dăm explicații profane – care nu corespund cu realitatea mitologică analizată în detrimentul descoperirii semnului scriptural care ni se pare în mod exagerat aparținând unei mitologii iudeo-creștine, și de aceea străine de cultura noastră națională. Este total fals și greșit iar cercetările care eludează acest aspect, devin străine de obiect și pot fi suspectate de rea intenție și nesinceritate. O să vă spunem o poveste stranie, pe care n-ați mai auzit-o niciodată, despre balada Miorița și cel de-al treilea semn scriptural aparținând celor patru Evanghelii ale Noului Testament.

Totul începe cu colindele de stea:

“Steaua sus răsare
Ca o taină mare,
Steaua strălucește
Și lumii vestește,
Fecioare Maria
Naște pe Mesia...”

Când am citit aceste versuri, ne-am întrebat despre ce taină este vorba, și cum această stea vestește nașterea lui Isus. Făcând o serie de calcule matematice, matematicianul și astronomul curții imperiale Joahanes Kepler, a descoperit că planetele Jupiter și Saturn s-au întâlnit în anul 7 î.H. în constelația Peștelui de trei ori.

“Pe data de 29 mai, vizibilă pentru două ore pe cerul dimineții, prima întâlnire a avut loc la al 21-lea grad al constelației Peștelui, cu zero grade longitudinale și 0,98 grade latitudine.

A doua conjuncție a avut loc în ziua de 3 octombrie la al 18-lea grad al constelației Peștelui.

Pe data de 4 decembrie, anul 7 î.H., Jupiter și Saturn s-au întâlnit pentru a treia și ultima oară de data aceasta la al 16-lea grad al constelației Peștelui.

În anul 6 î.H. la sfârșitul lui ianuarie, Jupiter a ieșit din constelația Peștelui intrând în constelația Berbecul.” (Werner Keller – Arheologia Vechiului și Noului Testament; pag. 337-338)

Această triplă conjuncție a fost observată de niște magi din răsărit, care au venit la Ierusalim, – în zilele împăratului Irod și au întrebat:

“Unde este împăratul de curând născut al Iudeilor? Fiindcă i-am văzut steaua în Răsărit și am venit să ne închinăm Lui.”

Bineînțeles că împăratul Irod a adunat la sine preoții cei mai de seamă și cărturarii norodului căutând să afle de la ei unde trebuia să se nască Hristosul. Iar aceștia au răspuns în felul următor:

“În Betleemul din Iudeea, căci iată ce a fost scris prin proorocul: “Și tu Betleeme, țara lui Iuda, nu ești nici de cum cea mai neînsemnată dintre căpeteniile lui Iuda; căci din tine va ieși o căpetenie care va fi Păstorul poporului Meu Israel.”

Să considerăm metaforic, că steaua magilor luminând pe cerul nocturn, ca și în zorii zilei, este de fapt “degetul lui Dumnezeu”. Acest “deget”, a arătat de trei ori spre constelația Peștii, ca și cum ar fi vrut să indice, să atragă atenția asupra unei informații foarte importante, apoi și-a mutat locul pe bolta cerească și a arătat către constelația ARIES (Berbecul).

Ce-a vrut să însemne mesajul acesta divin?

În perioada clandestinității, creștinii au adoptat peștele ca semn de recunoaștere și ca emblemă a Mântuitorului pentru că, spune Sfântul Augustin, cele cinci inițiale ale cuvintelor grecești; Iesous Kristos Theou Yios Soter (care înseamnă Isus Hristos, Fiul lui Dumnezeu Mântuitorul) alcătuiau cuvântul <<Ichtus>> care în limba greacă înseamnă <<pește>>.

Deci în clipa când degetul lui Dumnezeu arătat de trei ori spre constelații Peștii, prima parte a mesajului divin așa cum a fost înțeles de magi a fost: “Se va naște Isus Hristos, Fiul lui Dumnezeu Mântuitorul...”

Iar în clipa când degetul s-a mutat în constelația Berbecul, a doua parte a mesajului a devenit clar:

“...care va fi păstor peste oameni.”

Mesajul acesta este confirmat și de evanghelistul Luca (cap. 2; vers. 8-11):

“În timpul acela erau niște păstori care stăteau afară în câmp și făceau de strajă noaptea împrejurul turmei lor. Și iată că un înger al Domnului s-a înfățișat înaintea lor, și slava Domnului a strălucit împrejurul lor. Ei s-au înfricoșat foarte tare. Dar îngerul le-a zis: “Nu vă temeți: căci vă aduc o veste bună, care va fi o bucurie pentru tot norodul: astăzi, în cetatea lui David, vi s-a născut un Mântuitor, care este Hristos, Domnul.”

*

Deși Biblia nu pomenește nimic despre cele două constelații despre care vorbește Kepler, colindele noastre românești vorbesc despre ele, punând mai ales accentul pe prezența unui berbec sau mioare cosmice, ca o imagine a lui Hristos:

“Bună vremea la fereastră
La boieri la dumnevoastră
Ia sculați
Boieri sculați
De vă sculați slugile
S-aprindă făcliile
Să măture curțile
Că vă vin colindători
Și nu v-aduc nici un rău
Și v-aduc pe Dumnezeu
Dumnezeu cel mititel

Mititel
Și-nfățățel
Cu scutic la bumbăcel,
Fașă dalbă de mătăasă,
De trei copilițe-aleasă
Cu chitia de bumbac
Să-i ție moale la cap
Și-aducem turme de oi:
În mijlocul turmelor
Este-un berbec mai mic
Cu lâna până-n pământ
Cu coarnele de argint.
În vârful cornițelor
Este-o piatră năstrăpată
Ce cuprinde lumea toată,
Țarigradul jumătate.
Busuioc verde stâlpos
Mergi voinice sănătos!”
O altă variantă de colind, tot din comuna Țepu, județul Tecuci, spune așa:
Lerului Domnului,
Din cele turme de oi,
Din cele turme de oi,
Lerului Domnului,
Am rămas cu-n berbecel,
Cu lâna până-n pământ,
Cu coarnele de argint
În vârful cornițelor
Este-o piatră năstrăpată
De cuprinde lumea toată
Țarigradul jumătate.”

Dacă raționamentul nostru este corect, atunci acest berbecuț (sau mielușea cosmică) avem să-l regăsim și în baladele mioritice, păstrându-și la început atributele de constelație, ca ulterior acestea să se piardă prin fenomenul de laicizare literară.

Și iată ce găsim la domnul Tocilescu, – Cucuieți, jud. Teleorman:
Pe un picior de munte
Coboară oi multe,
Multe și cornute
Și mai multe sute.
Și cin’ le trăgea,
Și cin’ le mâna?
Vătaful Ion
Ca el nici un om,
Fecior de mocan
Și de mocârțan
Adus din Ardeal.
Da Ion mi-avea,
Mi-avea o mielușică
Mândră, frumușică,
Cu lâna plăviță,

Cu patru cornețe,
Cu câte-o piatră nestemată
De-mi lumina noaptea toată...”
De ce vor baciul ungurean și cu cel vrâncean să-l omoare pe cel moldovan?
“Că-i mai ortoman
Ș-are oi mai multe,
Mândre și cornute
Și cai învățați
Și câini mai bărbați.”

Iconografia creștină, a avut grijă să diferențieze mieii de oi, primii reprezentând pe credincioșii bisericii, iar celelalte pe Apostoli. Ori la Ioan, oile îi reprezintă pe toți credincioșii, pentru că Isus a zis (Ioan, cap. 10; vers. 7-9):

“Adevărat, adevărat, vă spun că Eu sunt ușa oilor. Toți cei care au venit înainte de Mine, sunt hoți și tâlhari; dar oile n-au ascultat de ei. Eu sunt Ușa. Dacă intră cineva prin Mine, va fi mântuit; va intra și va ieși, și va găsi pășune...”

Faptul că, ciobănașul nostru are oi mai multe, mândre și cornute, se referă la numărul de credincioși care au împărtășit religia creștină. În același timp, înmulțirea oilor, ca și a pâinilor și a peștilor, este un atribut a lui Dumnezeu. Pentru că numai Dumnezeu poate înfăptui acest lucru, acest miracol.

Într-un text mioritic al domnului Brăiloiu am putut citi:

“Treiorul (ciobănașul cel străin) avea
Oii mai multe,
Mândre și cornute,
Că era credincios
La cuvânt duios
Și-i era turma dragă
Și-o păstra întregă...”

Marile teorii se încheagă întotdeauna pe existența acelor coincidențe ciudate care nu se pot explica în nici un fel, pentru că ies din clișeele obișnuite ale vieții.

Și iarăși dăm de o Mioriță din colecția domnului Densușianu – Horezu, jud. Vâlcea.

“Pasc oile
Îmi plâng păcatele.
Până astă vară
Și-astă primăvară
Eu că m-am ținut
Tinerel copil
Cu mintea deplin
Iar de-atunci încoace
Eu că m-am văzut
Bătrân și cărunț
Rău că mi-a părut
Și nu-s prea de mult.”

Îmbătrânirea accelerată ca urmare a păcatelor, este o imagine superbă. Dar ce păcate putea avea tânărul păstoraș ca să le plângă? Nu cumva aici este vorba despre Isus care a luat asupra sa povara păcatelor lumii? Nu-l numea Ioan Botezătorul arătându-l pe Isus poporului: Ecce Agnus Dei, – Hristos trimis la moarte pentru mântuirea lumii, victima, mielul fără prihană care se lasă sacrificat fără a rosti o vorbă și a fost văzut în ceruri – și iarăși ne întorcem la imaginea de început a constelației Aries – sub forma unui miel înjunghiat, încă de la începuturile lumii.

Există legat de sacrificiul “mielului”, – “păstorul cel bun” două dispoziții testamentare diferite:

“Tu să nu mă-ngropi
De latura stâniei
Unde urlă câinii.
Ci tu să mă-ngropi
În strunga de oi
Unde-i joc de miei.”

Ori mieii sunt credincioșii bisericii, oameni de aceeași credință cu Mântuitorul. În același timp, va trebui să vedem în câini, nu pe acei câini “mai bărbați” de la începutul Mioriței lui Vasile Alecsandri, ci pe farisei și pe marii preoți care s-au strâns la casele lui Caiafa, punând la cale moartea Mântuitorului.

Și am mai spus că mai există ceva.

“Oile s-or strânge
La mormânt și-or plânge
Oi s-or aduna
Pe mine m-or cânta
Oi mândre cornute
M-or cânta pe munte
Oi mândre, bălăi
M-or cânta pe văi
Oi mândre moțate
M-or cânta prin sate.”

Iată-i pe primii creștini, purtând cuvântul lui Dumnezeu, răspândindu-l pretutindeni: la munte, prin văi, prin sate, acolo unde sunt oameni și unde aceștia, au nevoie și de altceva: de cuvântul lui Dumnezeu.

Să vorbim câteva cuvinte despre “maica bătrână”.

Tudor Pamfile, în “Sărbătorile la români” (pag. 160), spune la un moment dat ceva foarte important:

“Dintre toate colindele ce pomenesc această căutare a Maicii Domnului, pomenim următoarea, care se aude în Transilvania:

“Zori, dragi zori
Nu vă revârșați
Nu vă arătați
C-am întârziat
Umblând, colindând,
Toate satele
Toate casele,
Până ce-am ajuns
La această casă
Naltă și frumoasă,
Cu var văruiță,
Cu șic, șicuită,
Cu aur boltită.
Umblând, colindând,
Noi c-am întâlnit
Maică supărată
Față lăcrămată,
Maică obidită
La haine cernită.
Maica lăcrăma

Și așa întreba:
- Juni colindători
D-umblând, colindând,
Nu cumv-ați văzut
Pe unde-ați trecut,
Fiișorul meu,
Drag sufletul meu?
- Fiișorul maică,
Noi nu l-am văzut.
Și de l-am văzut,
Nu l-am cunoscut.
- Fiișorul meu
Suflețelul meu
Lesne-i d-a-l cunoaște:
Perișorul lui,
Pana corbului
Fețișoara lui,
Spuma laptelui;
Ochișorii lui,
Două mure coapte,
Coapte de sub toi
Ne-ajunse de ploi,
Coapte la răcoare
Ne-ajunse de soare;
Coapte la pământ
Ne-ajunse de vânt;
Mustăcioara lui
Spicul grâului...
(com. Țepu, jud. Tecuci)

Nu trebuie s-o mai spunem, dar în Miorița discursul maicii bătrâne este același. Numai că acolo nu există domnul Tudor Pamfile care să ne spună că o avem în fața noastră, pe Maica Domnului. Și nu este numai asta. Uneori, “maica bătrână” poartă “un brâu de lână, din păr de cămilă”, o scăpare a rapsodului popular? Pentru că acest animal nu se găsește decât în Egipt și pustiurile Arabiei. Alteori, “maica bătrână” este văzută ca o corboaică sau ca o călugăriță:

“Cucia-mi venea,
Măre, mi-aducea
De-o călugăriță
Albă la pielită
Neagră la hăinuță.
La târlă-mi trăgea
Pe Ion striga:
- Ioane, Ioane,
Vătafe Ioane!
El nu răspundea.
La mormânt mergea
Și ea mi-l jelea
Și mi-l deșteptea...”

Secvența aceasta o vom regăsi în Matei (cap. 28; vers. 1):

“La sfârșitul zilei Sabatului când începea să se lumineze în spre ziua dintâi a săptămânii, Maria Magdalena și cealaltă Marie, au venit să vadă mormântul...”

Și aici, îngerul le spune cu blândețe:

“Nu este aici; a înviat după cum zisese...”

Apare undeva pe finalul baladei următoarea sintagmă:

“Soarele și luna

Mi-au ținut cununa...”

Ce s-a întâmplat oare la moartea Mântuitorului?

Matei spune:

“De la ceasul al șaselea până la ceasul al nouălea, s-a făcut întuneric peste toată țara...”

Explicația ne-o oferă domnia Pierre Guillermier și Serge Koutchmy – Eclipsele totale (pag. 104-105):

“...prin calculul de simulare, se confirmă faptul că la 24 noiembrie 29 la ora 8 și 58 de minute TU conform mecanicii cerești, conul de umbră al Lunii alerga pe suprafața Pământului, foarte aproape de Ierusalim. Martori oculari, au putut observa o eclipsă de Soare, totală, sau mai exact, inelar-totală. În timpul eclipsei inelar-totale, cromosfera și eventual, protuberanțele sunt de un roșu surprinzător, evocând evident, sângele. Aceasta a fost cununa pe care Soarele și Luna i-au ținut-o păstorașului mioritic.

Ar fi trebuit să vă vorbesc despre cele trei fluieri pastorale și interpretarea lor hermeneutică, acestea fiind de fapt în interpretarea noastră, trei dintre ucenicii lui Isus, care asemenea zeitelor sirene transmiteau prin sunetul fluierului și al cuvântului, învățăturile Mântuitorului.

Ar fi trebuit să vă spun că într-o variantă ciobănașii mioritici îl bat pe bunul păstor cu nuiiele până la moarte, scenă care se găsește și în Evangheliile înainte de răstignire. Dar noi ne-am gândit la altceva. Să rescriem, așa cum a făcut și Vasile Alecsandri Miorița – punând laolaltă o serie de variante și să vedem dacă Miorița noastră, intitulată aici “Cântecul berbecului”, este dacă nu mai frumoasă, măcar la fel de încântătoare și tulburătoare ca balada domnului Alecsandri. Este darul pe care un hermeneut îl restituie oamenilor.

*

Cântecul berbecului
Pe-un picior de plai,
Pe-o gură de rai
Coboară, coboară
Pe drum către seară
Trei turme de oi
De oi bucălăi
La lână țigăi
La coadă pârăi
Cu coarnele ciute
Cu steluță-n frunte
Și-n mijlocul turmelor,
Este-un berbec mic,
Micuț dar voinic,
Cu lână până-n pământ
Cu coarnele de argint
În vârful cornițelor
Este-o piatră nestemată
Scânteiază lumea toată
Țarigradul jumătate
Bucureștii-a treia parte.

*

Trei turme de oi
La coadă pârâni,
Le coboară-n văi
Cu trei ciobănei.
Pe când cobora
Doi se sfătuia
Legea că făcea
Ca să mi-l omoare
La apus de soare
Pe cel moldovean
Că-i mai ortoman
Și-are oi mai multe
Mândre și cornute,
Iepe fătătoare
Și vaci mulgătoare
Și boi ne-njuțați
Cai neînvățați
Și câini mai bărbați,
Bani nenumărați.
Că-i mai credincios,
La cuvânt duios,
Și-i e turma dragă
De-o păstrează-ntreagă.
Dar cel berbec mic,
Micuț dar voinic
Cu lâna până-n pământ
Cu coarnele de argint
El iarba nu mai păștea
Nici apă că nu mai bea
De trei zile-ncoace
Gura nu-i mai tace.
Nimeni n-auzea
Doar stăpânu-l întreba:
- Măi berbec mic,
Micuț, dar voinic
Cu lâna până-n pământ
Cu coarnele de argint,
De trei zile-ncoace
Gura nu-ți mai tace
Spune tu curat
Ce s-a întâmplat:
De ce nu-ți mai place
Apa din uluc
Sarea din burduf
Iarba pentru voi
Din negru zăvoi.
- Drăguțele bace
Dă-ți oile-ncoace

Fiindcă cei ciobani
Suflet de tâlhari
Ei s-au sfătuit
Măre s-au vorbit
Ca să mi te bată
Amândoi odată
Să mi te omoare
La apus de Soare,
Că ești moldovean
Și mai ortoman
Că ai oi mai multe
Mândre și cornute
Boi neînjuțați
Și câini mai bărbați.
Stăpâne, stăpâne,
Chiamă-ți și un câine
Cel mai lătrător
Cel mai mușcător
Să îți stea pe-aproape
Te scape de moarte...
Dar el ce zicea:
- Măi berbece mic,
Micuț dar voinic
Cu lâna până-n pământ
Cu coarnele de argint.
De m-or omorî
Să nu mă îngroape
Decât pe aproape
În strunga de oi
Să fiu tot cu voi
Colo-n dosul stâniei
Să-mi aud toți câinii.
Asta să le spui...
Iar la cap să-mi pui
Fluieraș de soc
Mult zice cu foc,
Vântul când o bate
Fluierul mi-o zice
Oile s-or strânge,
Pe mine m-or plânge,
Cu lacrimi de sânge...
Fluieraș de fag
Mult zice cu drag,
Fluieraș de os
Mult zice duios,
Oi s-or aduna,
Pe min' m-or cânta
Oi mândre cornute,
M-or cânta pe munte,

Oi mândre, bălăi,
M-or cânta pe văi,
Oi mândre, moțate,
M-or cânta prin sate.
Iar dacă-i vedea
Pe măicuța mea,
O maică bătrână,
C-un caier de lână,
Cu brâu de cămilă
Pe câmp alergând,
Fusul sfârâind
Din ochi lăcrămând
Din gură zicând:
- Măre, ciobănași
Din fluier doinași
Voi nu mi-ați văzut
Nu ați cunoscut
Feciorașul meu?
Fețișoara lui
Spuma laptelui
Perișorul lui
Pana corbului
Mustăcioara lui
Spicul grâului,
Ochișorii lui
Două mure coapte
Copate la răcoare
Ne-ajunse de soare
Copate pe sub foi
Ne-ajunse de ploi
Copate la pământ
Ne-ajunse de vânt,
Să îi spui curat
Că m-am însurat
Și-am avut nuntași
Brazi și păltinași
Nuni, doar munții mari,
Mierle lăutari
Păsărele mii
Stele făclii...
Dar să nu îi spui
Că la nunta mea
A căzut o stea,
Soarele a dispărut
Pe cer nu s-a mai văzut
Luna s-a-mbrăcat în sânge
Stelele au prins a plânge.

*

Ciobănașii ce-mi făcea?

Sâmbătă seara,
Oile-mi pornea
Ei în urmă rămânea
Bețe din codru tăia
Pe moldovean tăbăra
Din bătăi îl omora
Și pe el mi-l îngropa
Colo-n dosul stâniei
Unde urlă câinii
Și ei ce-mi făcea?
Ei că mi-și căta
În vatra focului
Ei că îmi săpa
Și că îmi găsea
De-o neagră găleată
Cu galbeni spurcată
Pustia s-o bată...

*

De departe vine
Abia se mai ține
O maică bătrână
C-un caier de lână
Cu brâu de cămilă
Din gură îndrugând
Oftând și-ntrebând...
Ea că ajungea
Pe mal se oprea
La Cernelia
Și așa-ntreba:
- Cerneleo, Cerneleo,
Apă mohorâtă
Tristă și ceruită
Apă curgătoare
Pe pietriș la vale
Cum ești curgătoare,
Fii și vorbitoare:
Tu nu ai văzut
Nu ai cunoscut
Un fecior de-al meu
Fiu de Dumnezeu
Mândru ciobănel
Tras ca prin inel
Tânăr, ne-nsurat
Trup făr' de păcat?
Mustăcioara lui
Spicul grâului,
Fețișoara lui
Spuma laptelui
Ochișorii lui

Mura câmpului
Sprâncenele lui
Pana corbului?
Cernelea-i zicea:
- Drag, măicuța mea,
Chiar să-l fi văzut,
Nu l-am cunoscut
Dar tu să te duci
Pe văi și pe lunci
La cea negurică,
Soră singurică
Că-i mânecătoare
Și-ntunecătoare...
Ea de la văzut
Și l-a cunoscut
Pe drept îți va spune
De e-n astă lume...
Maica ce-mi făcea?
La drum că pornea
Negura găsea
Din gură-i zicea:
- Negurică, hăi,
Tu ce urci din văi,
Vino-ncoa la mine,
Să te-ntreb pe tine
Dacă n-ai văzut
Nu ai cunoscut
De-un fecior de-al meu
Fiu de Dumnezeu,
Tânăr ne-nsurat
Trup făr' de păcat,
Mustăcioara lui
Spicul grâului
Ochișorii lui
Mura câmpului
Sprâncenele lui
Pana corbului
Fețișoara lui
Spuma laptelui...
Negura zicea:
- Drag măicuța mea,
Eu nu l-am văzut
Nu l-am cunoscut
Pe-al tău fiu iubit
Trup neprihănit,
Dar colo-n zăvoi,
La turma de oi
Este-un berbec mic,
Micuț dar voinic,

Cu lâna până-n pământ,
Cu coarnele de argint
El tot stă și nu vorbește,
Iarba-n jur se vestejește.
El tot stă și plânge
Cu lacrimi de sânge.
Pe el l-oi căta,
Drag măicuța mea
Și-l vei întreba
De știe ceva.

*

Frunză de măline
Măicuța că vine
Cu glas rugător,
Șoaptă de izvor:
- Berbecule, berbecuț
Cu lâna până-n pământ
Cu coarnele de argint
Pe unde-ai umblat
Oare n-ai aflat
Mândru ciobănaș
Din fluier doinaș?
Perișorul lui
Pana corbului
Mustăcioara lui
Spicul grâului,
Ochișorii lui,
Mura câmpului,
Copată la răcoare,
Ne-ajunsă la soare.
- Ba îți spun curat
Că eu l-am aflat
Ba chiar l-am văzut
Și am auzit
Că s-a însurat
C-o fată de crai
Pe-o gură de rai
Soarele și Luna
I-au ținut cununa
Și-a avut nuntași,
Brazi și paltinași,
Nuni doar munții mari
Mierle lăutari,
Păsărele mii,
Stele făclii...